

GenderSAFE
ENDING GENDER-BASED VIOLENCE IN ACADEMIA

Υποστηρικτικό υλικό για εκπαιδευτές/τριες: Εισαγωγικό σεμινάριο για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας στον ακαδημαϊκό χώρο μέσω της ολιστικής προσέγγισης 7P

Κατανόηση της έμφυλης βίας

Σημείωση για τον/την εκπαιδευτή/τρια: Σύμφωνα με την προσέγγιση του UniSAFE, η έμφυλη βία ορίζεται ως ένα συνεχές βίας, παραβιάσεων, βίαιων συμπεριφορών και στάσεων με βάση το βιολογικό και το κοινωνικό φύλο, το οποίο διασταυρώνεται πάντοτε με άλλες διαστάσεις ανισότητας, όπως η ηλικία, η εθνότητα, η αναπηρία και ο σεξουαλικός προσανατολισμός (Hearn et al. 2020; Bondestam & Lundqvist 2019; Strid et al. 2021). Η διευκρίνιση αυτή είναι σημαντική, καθώς κατά τη διάρκεια της άσκησης μπορεί να προκύψουν αντιρρήσεις ή ερωτήματα σχετικά με τις μορφές έμφυλης βίας που αναγνωρίζονται.

Παραδείγματα περιστατικών έμφυλης βίας για χρήση από τους/τις εκπαιδευτές/τριες κατά την άσκηση:

- Ένας άνδρας επιβλέπων πετά αντικείμενα και φωνάζει σε μια γυναίκα υποψήφια διδακτόρισα επειδή έχασε μια προθεσμία. – **Ψυχολογική και σωματική βία**
- Ένας καθηγητής αγγίζει με ακατάλληλο τρόπο μέρη του σώματος μιας φοιτήτριας κατά τη διάρκεια συνεδρίου στο εξωτερικό. – **Σεξουαλική παρενόχληση**
- Φοιτητές/τριες κάνουν προσβλητικά και ρατσιστικά σχόλια για μια νέα διεθνή φοιτήτρια. – **Ψυχολογική βία**
- Ένας/μία επιβλέπων/ουσα προσβάλλει και εξευτελίζει ένα μη δυαδικό άτομο που κάνει πρακτική άσκηση. – **Ψυχολογική βία**
- Μια καθηγήτρια απειλεί έναν φοιτητή ότι δεν θα περάσει την εργασία του, εκτός αν βγει ένα βράδυ μαζί της και «φάνε πρωινό» μαζί. – **Σεξουαλική βία και σεξουαλική παρενόχληση**
- Ένας φοιτητής κάνει σεξουαλικά σχόλια για το σώμα της γυναίκας επιβλέπουσας/καθηγήτριάς του και της κάνει ερωτήσεις για την προσωπική της ζωή. – **Σεξουαλική βία και παρενόχληση με βάση το φύλο**
- Ένας/μία επιβλέπων/ουσα απορρίπτει μια αναφορά περιστατικού έμφυλης βίας, συμβουλεύοντας το θύμα να «χειριστεί την κατάσταση μόνο του». – **Οργανωσιακή έμφυλη βία**
- Ένας φοιτητής κοινοποιεί σεξουαλικά ρητές εικόνες και βίντεο άλλης φοιτήτριας χωρίς τη συναίνεσή της. – **Σεξουαλική βία και σεξουαλική παρενόχληση**
- Συνάδελφοι αποκρύπτουν πληροφορίες και αποκλείουν μια νέα γυναίκα συνάδελφο από συζητήσεις και συναντήσεις. – **Ψυχολογική βία**

- Ένας/μία συνάδελφος σχολιάζει ότι η προαγωγή μιας γυναίκας συναδέλφου δεν είναι δίκαιη, επειδή το χρώμα του δέρματός της δεν «ταιριάζει» με την ανώτερη διοικητική ομάδα. – **Παρενόχληση με βάση το φύλο και τη φυλή και οργανωσιακή έμφυλη βία**
- Ένας/μία επιβλέπων/ουσα εκμεταλλεύεται φοιτητές/τριες κινητικότητας, πληρώνοντάς τους/τες λιγότερο ή στερώντας τους/τες παροχές που δικαιούνται. – **Οικονομική βία**
- Ένας άνδρας συνάδελφος εμφανίζει αφίσες, αντικείμενα και προφύλαξη οθόνης σεξουαλικού περιεχομένου στον υπολογιστή του γραφείου του. – **Σεξουαλική παρενόχληση και οργανωσιακή έμφυλη βία**
- Ένας/μία επιβλέπων/ουσα οικειοποιείται τη δουλειά μιας γυναίκας συναδέλφου κατά τη διάρκεια συνάντησης. – **Παρενόχληση με βάση το φύλο και οργανωσιακή έμφυλη βία**
- Ένας/μία προϊστάμενος/η αποθαρρύνει έναν/μία συνάδελφο από το να αναφέρει περιστατικό έμφυλης βίας. – **Οργανωσιακή έμφυλη βία**
- Ένας/μία προϊστάμενος/η απορρίπτει αίτημα καταβολής όλων των δεδουλευμένων ωρών, επειδή μια εργαζόμενη δεν ανταποκρίθηκε σε ανάρμοστο αίτημά του/της. – **Σεξουαλική παρενόχληση με συνέπειες και οικονομική βία**
- Συνάδελφοι κάνουν αστεία για τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή την επαναπροσδιορισμό φύλου ενός/μίας συναδέλφου. – **Παρενόχληση με βάση το φύλο**
- Ένας φοιτητής ζητά επανειλημμένα από μια συμφοιτήτριά του να βγουν ραντεβού, παρότι εκείνη έχει ήδη αρνηθεί πολλές φορές. – **Σεξουαλική παρενόχληση**
- Ένας φοιτητής δημιουργεί ψεύτικο λογαριασμό στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να παρενοχλήσει έναν/μία τρανς φοιτητή/τρια. – **Διαδικτυακή βία και σεξουαλική παρενόχληση**
- Μια ομάδα φοιτητών/τριών εξευτελίζει άλλη ομάδα φοιτητών/τριών που σπουδάζει σε πρόγραμμα Σπουδών Φύλου, υπονομεύοντας τη νομιμότητα ή τη σημασία του επιστημονικού τους πεδίου. – **Οργανωσιακή έμφυλη βία**
- Ένας φοιτητής χρησιμοποιεί το κινητό του για να βιντεοσκοπήσει φοιτήτριες ενώ αλλάζουν στα γυναικεία αποδυτήρια των αθλητικών εγκαταστάσεων του πανεπιστημίου. – **Σεξουαλική βία και σεξουαλική παρενόχληση**

Ορισμοί των μορφών έμφυλης βίας

Για εξοικείωση του/της εκπαιδευτή/τριας πριν από το σεμινάριο.

Όρος	Ορισμός
Οικονομική και χρηματοοικονομική βία	Η οικονομική και χρηματοοικονομική βία και κακοποίηση αναφέρονται σε σκόπιμες πράξεις ή συμπεριφορές που προκαλούν οικονομική ζημία σε ένα άτομο ή το καθιστούν οικονομικά εξαρτημένο. Μπορούν να περιλαμβάνουν τον έλεγχο οικονομικών πόρων, την άρνηση πρόσβασης σε χρήματα, την απαγόρευση συμμετοχής στην εκπαίδευση ή την εργασία και τη στέρηση υποστήριξης. Η οικονομική βία μπορεί επίσης να λάβει τη μορφή σεξουαλικού εκβιασμού (<i>sextortion</i>), όταν ένα άτομο καταχράται την εξουσία που του έχει ανατεθεί για να αποσπάσει σεξουαλικό αντάλλαγμα με αντάλλαγμα μια υπηρεσία, παροχή ή οικονομικό όφελος. Στο ερευνητικό πλαίσιο, η οικονομική βία μπορεί να εκδηλωθεί ως <i>quid pro quo</i> , άρνηση πρόσβασης σε οικονομικούς πόρους, περιορισμός ευκαιριών απασχόλησης ή πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας, παρακράτηση συμβάσεων εργασίας ή μη εκπλήρωση οικονομικών υποχρεώσεων.

Παρενόχληση με βάση το φύλο	Η παρενόχληση με βάση το φύλο αναφέρεται σε ανεπιθύμητες συμπεριφορές, πράξεις ή σχόλια που δημιουργούν εχθρικό ή προσβλητικό περιβάλλον και απευθύνονται σε ένα άτομο ή μια ομάδα λόγω του βιολογικού φύλου, της ταυτότητας φύλου ή της έκφρασης φύλου τους. Οι συμπεριφορές αυτές δεν είναι απαραίτητα σεξουαλικά ρητές, αλλά μπορεί να περιλαμβάνουν υποτιμητικά ή απαξιωτικά σχόλια, σεξιστικά αστεία, αποκλεισμό, φίμωση, στερεοτυπικές προκαταλήψεις ή άλλες μορφές υποτιμητικής μεταχείρισης που μειώνουν ή περιθωριοποιούν άτομα με βάση το φύλο τους. Η παρενόχληση με βάση το φύλο μπορεί να συμβεί σε διάφορα περιβάλλοντα, τόσο διαδικτυακά όσο και μη διαδικτυακά, όπως χώροι εργασίας, εκπαιδευτικά ιδρύματα και δημόσιοι χώροι, και μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην ψυχική υγεία και την ευημερία όσων την υφίστανται.
Διαδικτυακή βία	Η διαδικτυακή βία είναι μορφή βίας, κακοποίησης και παραβίασης που εκδηλώνεται μέσω της χρήσης τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας, όπως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, τα γραπτά μηνύματα και τα διαδικτυακά φόρουμ. Μπορεί να λάβει πολλές μορφές, όπως διαδικτυακή παρακολούθηση, διαδικτυακός εκφοβισμός, σεξουαλική βία μέσω διαδικτύου και μη συναινετική διανομή σεξουαλικών εικόνων και κειμένων. Η άμεση φύση της διαδικτυακής επικοινωνίας και η δυνατότητα αναπαραγωγής και παγκόσμιας διανομής εικόνων και μηνυμάτων δημιουργούν ιδιαίτερες προκλήσεις για την αντιμετώπιση και πρόληψη της διαδικτυακής βίας. Η πανδημία COVID-19 ανέδειξε επίσης την ανάγκη αντιμετώπισης και πρόληψης της διαδικτυακής βίας, καθώς όλο και περισσότερες δραστηριότητες έρευνας και εκπαίδευσης μεταφέρονται στο διαδίκτυο.
Οργανωσιακή έμφυλη βία	Η οργανωσιακή έμφυλη βία αναφέρεται στην εκδήλωση της έμφυλης βίας σε συλλογικό, ομαδικό και οργανωσιακό επίπεδο στους οργανισμούς που διεξάγουν έρευνα. Μπορεί να λάβει διάφορες μορφές, όπως αδύναμη ή αυταρχική διοίκηση που επιτρέπει ή ανέχεται ατομικές μορφές έμφυλης βίας ή ομαδικές και οργανωσιακές κουλτούρες που προωθούν άμεσα ή έμμεσα την έμφυλη βία, συμπεριλαμβανομένων εχθρικών περιβαλλόντων και ψυχολογικής βίας. Παράγοντες που ευνοούν τέτοια αρνητικά περιβάλλοντα μπορεί να είναι οι ανισορροπίες εξουσίας, η χαμηλή αντίληψη του κόστους για τον οργανισμό όταν επιτρέπει τη βία, τα υψηλά επίπεδα στρες και δυσαρέσκειας του προσωπικού και το ύψος ηγεσίας του οργανισμού σε σχέση με την έμφυλη βία.
Σωματική βία	Η σωματική βία και κακοποίηση αναφέρονται στη σκόπιμη χρήση σωματικής δύναμης εναντίον άλλου ατόμου ή ομάδας και περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, κλωτσιές, ξυλοδαρμό, σπρώξιμο, χαστούκια, χτυπήματα και παρεμπόδιση της κίνησης. Η σωματική βία είναι η μορφή βίας που μετράται ευκολότερα, συχνά με βάση συγκεκριμένα περιστατικά, και αντιμετωπίζεται πιο συχνά. Είναι άμεση, συνήθως περιλαμβάνει σχετικά εύκολα αναγνωρίσιμο δράστη και το χρονικό και χωρικό διάστημα ανάμεσα στην πράξη και τον άμεσο αντίκτυπό της είναι πολύ μικρό.
Ψυχολογική βία	Η ψυχολογική βία , γνωστή και ως συναισθηματική κακοποίηση, περιλαμβάνει επιβλαβείς και σκόπιμες συμπεριφορές που υπονομεύουν, χειραγωγούν ή ελέγχουν τις σκέψεις, τα

	συναίσθημα και τις πράξεις ενός ατόμου. Μπορεί να περιλαμβάνει λεκτική κακοποίηση, απειλές, εκβιασμό, ελεγκτική συμπεριφορά και εξαναγκασμό και να εκδηλώνεται τόσο διαδικτυακά όσο και μη διαδικτυακά. Στον ακαδημαϊκό χώρο, η ψυχολογική βία μπορεί να εκδηλωθεί ως δημόσιες προσβολές, γελοιοποίηση της εργασίας κάποιου/ας ή δημόσιος εξευτελισμός συναδέλφου, με σοβαρές συνέπειες για την επαγγελματική και προσωπική ευημερία του ατόμου.
Σεξουαλική παρενόχληση	Η σεξουαλική παρενόχληση είναι κάθε μορφή ανεπιθύμητης λεκτικής, μη λεκτικής ή σωματικής συμπεριφοράς σεξουαλικής φύσης, συμπεριλαμβανομένων, ενδεικτικά, ανεπιθύμητων σεξουαλικών σχολίων, αστείων, υπαινιγμών, παρακολούθησης, σεξουαλικού εκβιασμού, εκφοβισμού, σεξουαλικών προσκλήσεων και απαιτήσεων. Μπορεί να δημιουργήσει εκφοβιστικό, εχθρικό, ταπεινωτικό, εξευτελιστικό ή προσβλητικό περιβάλλον και αποτελεί μορφή σεξουαλικής βίας. Η σεξουαλική παρενόχληση δεν ταυτίζεται με τη σεξουαλική επίθεση, παρότι οι δύο μορφές μπορεί να αλληλεπικαλύπτονται. Η σεξουαλική παρενόχληση τύπου <i>quid pro quo</i> προκύπτει όταν αποφάσεις σχετικές με τις σπουδές ή την εργασία εξαρτώνται από την αποδοχή ή απόρριψη ανεπιθύμητης σεξουαλικής συμπεριφοράς.
Σεξουαλική βία	Η σεξουαλική βία είναι κάθε σεξουαλική πράξη που τελείται ενάντια στη βούληση ενός ατόμου, συμπεριλαμβανομένων του βιασμού, της σεξουαλικής επίθεσης, της σεξουαλικής παρενόχλησης και του σεξουαλικού εξαναγκασμού. Μπορεί να έχει σωματικές, συναισθηματικές και ψυχολογικές συνέπειες για τους/τις επιζώντες/ώσες και επηρεάζει άτομα από όλες τις κοινότητες. Ωστόσο, ορισμένες ομάδες είναι πιθανότερο να υποστούν σεξουαλική βία λόγω του φύλου τους ή άλλων χαρακτηριστικών και εμπειριών ανισότητας.

Πηγές

Οικονομική και χρηματοοικονομική βία

Postmus, J. L., Hoge, G. L., Breckenridge, J., Sharp-Jeffs, N., & Chung, D. (2020). Economic Abuse as an Invisible Form of Domestic Violence: A Multicountry Review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 21(2), 261–283.

Strid, S., Humbert, A. L., Hearn, J., Bondestam, F., & Husu, L. (2021). *UniSAFE D3.1: Theoretical and Conceptual Framework*. Public deliverable submitted to the European Commission 30/04/2021. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7333232>

Παρενόχληση με βάση το φύλο

Cortina, L. M., Kabat-Farr, D., Leskinen, E. A., Huerta, M., & Magley, V. J. (2011). Selective incivility as modern discrimination in organizations. *Journal of Management*, 39, 1579–1605.

Leskinen, E. A., & Cortina, L. M. (2014). Dimensions of disrespect: Mapping and measuring gender harassment in organizations. *Psychology of Women Quarterly*, 38, 107–123. <https://doi.org/10.1177/0361684313496549>

Διαδικτυακή βία

Strid, S., Humbert, A. L., Hearn, J., Bondestam, F., & Husu, L. (2021). *UniSAFE D3.1: Theoretical and Conceptual Framework*. Public deliverable submitted to the European Commission 30/04/2021. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7333232>

Οργανωσιακή έμφυλη βία

Ågotnes, K. W., Einarsen, S. V., Hetland, J., & Skogstad, A. (2018). The moderating effect of laissez-faire leadership on the relationship between co-worker conflicts and new cases of workplace bullying: A true prospective design. *Human Resource Management Journal*, 28(4), 555–568. <https://doi.org/10.1111/1748-8583.12200>

Hearn, J., & Parkin, W. (2001). *Gender, Sexuality and Violence in Organizations*. London: Sage.

MacKinnon, C. (1979). *Sexual Harassment of Working Women: A Case of Sex Discrimination*. Yale University Press.

Salin, D., & Hoel, H. (2020). Organizational risk factors of workplace bullying. In Einarsen, Hoel, Zapf & Cooper (eds), *Bullying and Harassment in the Workplace: Theory, Research and Practice* (pp. 305–330). London: CRC Press.

Σωματική βία

Heise, L. (1998). Violence against women: An integrated, ecological framework. *Violence Against Women*, 4(3), 262–290. <https://doi.org/10.1177/1077801298004003002>

Hester, M., Kelly, L., & Radford, J. (eds). (1996). *Women, Violence and Male Power: Feminist Activism, Research and Practice*. Buckingham: Open University Press.

Strid, S., Humbert, A. L., Hearn, J., Bondestam, F., & Husu, L. (2021). *UniSAFE D3.1: Theoretical and Conceptual Framework*. Public deliverable submitted to the European Commission 30/04/2021. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7333232>

Ψυχολογική βία

Council of Europe. (2011). *Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence* (Council of Europe Treaty Series No. 210). Istanbul: Council of Europe.

European Institute for Gender Equality. (2017). *Glossary of definitions of rape, femicide and intimate partner violence*. Vilnius: EIGE.

Veinhardt, J. (2019). Psychological violence in the interrelationships between academic community members: the situation of higher education institutions in the pre-reform and reform period. In *International Scientific and Practical Internet Conference Interdisciplinary discourse in the study of the social phenomenon*. March 2019, Kyiv, Ukraine.

Σεξουαλική παρενόχληση

MacKinnon, C. A. (1979). *Sexual Harassment of Working Women*. New Haven, CT: Yale University Press.

Council of Europe. (2011). *Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence* (Council of Europe Treaty Series No. 210). Istanbul: Council of Europe.

Σεξουαλική βία

Kelly, L. (1988). *Surviving Sexual Violence*. Cambridge: Polity.

Phipps, A. (2018). "Lad culture" and sexual violence against students. In Anitha & Lewis (eds), *Gender based violence in university communities: Policy, prevention and educational initiatives* (pp. 41–59). Bristol: Policy Press.

Πώς να αναφέρετε το παρόν έγγραφο;

Polykarpou, Panagiota; Wuïame, Nathalie; Madesi, Vasia. *Υποστηρικτικό υλικό για εκπαιδευτές/τριες: Εισαγωγικό σεμινάριο για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας στον ακαδημαϊκό χώρο μέσω της ολιστικής προσέγγισης 7P* (ελληνική έκδοση, μετάφραση και προσαρμογή από τη Βάσια Μαδέση βάσει της αγγλικής έκδοσης). Antwerp: Yellow Window, 2024.

**Attribution-NonCommercial-ShareAlike
CC-BY-NC-SA**

Σημαντική σημείωση για τη χρήση του εκπαιδευτικού υλικού:

Το εκπαιδευτικό υλικό διατίθεται με άδεια Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0) και είναι ελεύθερα διαθέσιμο για μη εμπορική

Υποστηρικτικό υλικό για εκπαιδευτές/τριες: Εισαγωγικό σεμινάριο για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας στον ακαδημαϊκό χώρο μέσω της ολιστικής προσέγγισης 7P

χρήση, με την απαραίτητη αναφορά στους/στις δημιουργούς. Η άδεια επιτρέπει την προσωπική ή εκπαιδευτική χρήση και την προσαρμογή του υλικού, υπό την προϋπόθεση ότι οι προσαρμογές διατίθενται με τους ίδιους όρους. Με στόχο την προώθηση της συνεργατικής μάθησης, η προσέγγιση αυτή διασφαλίζει ότι το περιεχόμενο του GenderSAFE παραμένει προσβάσιμο και ενθαρρύνει την περαιτέρω ανάπτυξή του από την κοινότητα, διατηρώντας το πνεύμα της ανοιχτής και κοινής γνώσης.